

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.04.2011, sp. zn. 29 Cdo 3031/2009, ECLI:CZ:NS:2011:29.CDO.3031.2009.1

Číslo: 123/2011

Právní věta:

Je-li prohlášen konkurs na majetek věřitele oprávněného ze zadržovacího práva a probíhá-li v době prohlášení konkursu spor o existenci zadržovacího práva formou vindikační žaloby, kterou se vlastník zadržené movité věci domáhá jejího vydání po tom, kdo mu ji zadržuje, nastává ve vztahu k tomuto sporu účinek přerušení řízení podle ustanovení § 263 odst. 1 insolvenčního zákona. Vzhledem k ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona nelze v takto přerušeném řízení po dobu trvání účinků konkursu pokračovat, neboť spor o vydání věci má v insolvenčních poměrech charakter sporu o vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty dlužníka.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.04.2011

Spisová značka: 29 Cdo 3031/2009

Číslo rozhodnutí: 123

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Zadržovací právo

Předpisy: § 175 odst. 1 obč. zák.

§ 205 IZ

§ 225 IZ

§ 263 IZ

§ 265 odst. 1 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 16. 7. 2008 O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 na základě žaloby ze dne 17. 8. 2008 uložil žalovanému W., spol. s r. o., vydat žalobci J. S. do tří dnů od právní moci rozsudku osobní vozidlo označené ve výroku (bod I. výroku). Dále rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku), o nákladech státu (bod III. výroku) a o vrácení přeplatku soudního poplatku (bod IV. výroku).

Soud – odkazuje na ustanovení § 126 odst. 1, § 145 a násl., § 175 odst. 1, § 634 odst. 1, § 636 a § 652 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, dospěl po provedeném dokazování k závěru, že žalovaný nemá vůči žalobci splatnou pohledávku (takže mu nenáleželo právo vozidlo zadržet).

K odvolání žalovaného M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 19. 2. 2009 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl (první výrok). Dále rozhodl o nákladech státu (druhý výrok) a o nákladech řízení před soudy obou stupňů (třetí a čtvrtý výrok).

Odvolací soud především poukázal na to, že v průběhu odvolacího řízení byl prohlášen konkurs na majetek žalovaného, uváděje, že se tak stalo usnesením Městského soudu v Praze ze dne „7. 10. 2008“, uzavřel však, že tím nedošlo k přerušení řízení ve smyslu § 263 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), neboť předmětem řízení není majetek spadající do „konkursní“ podstaty žalovaného. Současně odvolací soud poukázal na to, že do řízení vstoupila jako vedlejší účastnice na straně žalovaného jeho insolvenční správkyň, dodávaje, že nevyhověl jejímu návrhu na přerušení řízení do skončení řízení o žalobě o zaplacení částky 8623 Kč, kterou insolvenční správkyň podala proti žalobci 19. 2. 2009. Mínil totiž, že důvodnost této pohledávky žalovaného lze v tomto řízení posoudit jako otázku předběžnou.

K podstatě sporu odvolací soud uvedl, že soud prvního stupně si pro své rozhodnutí opatřil dostatečný skutkový základ, odvolací soud se však neztotožňuje s jeho závěrem, že nebyly splněny předpoklady pro zadržení vozidla ve smyslu § 175 odst. 1 obč. zák., pro neexistenci splatné pohledávky žalovaného vůči žalobci.

Žalobce podal proti rozsudku odvolacího soudu (a to výslovně proti všem jeho výrokům) dovolání, namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d vyrozuměl účastníky řízení o přerušení řízení a o tom, že po dobu trvání konkursu nelze v řízení pokračovat a spis bude uložen u soudu prvního stupně.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 263 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění účinném v době prohlášení konkursu (pro věc rozhodném), není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, prohlášením konkursu se přerušují soudní, správní a jiná řízení o právech a povinnostech, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník. V těchto řízeních lze pokračovat jen za podmínek stanovených tímto zákonem (odstavec 1). Je-li řízení podle odstavce 1 přerušeno, nekonají se jednání a neběží stanovené lhůty. Jestliže se v řízení pokračuje, počínají lhůty běžet znovu (odstavec 2). Přerušování řízení působí na účastníky řízení, kteří v řízení vystupují na téže straně jako dlužník, jen jde-li o nerozlučné společenství nebo o vedlejší účastenství (odstavec 3). Jakmile se soud, správní orgán nebo jiný orgán příslušný k projednání a rozhodnutí věci dozví o přerušování řízení podle odstavce 1, vyrozumí o tom účastníky řízení; současně je poučí, za jakých podmínek lze v řízení pokračovat. Rozhodnutí již vydaná se v době, kdy je řízení přerušeno, nedoručují; bylo-li řízení přerušeno po doručení rozhodnutí, avšak ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci, nenabývá rozhodnutí právní moci. Jestliže se v řízení pokračuje, rozhodnutí se doručuje znovu (odstavec 4).

Dle ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona, v rozhodném znění, v přerušovaných řízeních, ve kterých v době prohlášení konkursu věřitelé uplatňovali proti dlužníku pohledávky nebo jiná práva, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, lze pokračovat, jde-li o spory o rozsah majetkové podstaty, s výjimkou sporů o vyloučení majetku z ní, nebo jde-li o řízení o nárocích s právem na uspokojení ze zajištění anebo o řízení o pohledávkách za majetkovou podstatou nebo o pohledávkách postavených jim na roveň.

Předmětem sporu v této věci je existence zadržovacího práva žalovaného k majetku žalobce ve smyslu ustanovení § 175 odst. 1 obč. zák.

Zadržovací právo slouží k zajištění splatné pohledávky nebo, byl-li podán návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, i dosud nesplacené pohledávky tím, že věřiteli umožňuje, aby si ponechal cizí movitou věc, kterou by jinak byl povinen dlužníku vydat, a aby dosáhl uspokojení své pohledávky z výtěžku prodeje nebo jiného zpeněžení zadržované věci, nesplní-li dlužník ani dodatečně svůj dluh odpovídající zajištěné pohledávce.

Zadržovací právo má v první řadě funkci zajišťovací; zabezpečuje pohledávku věřitele od okamžiku svého vzniku, vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby pohledávku věřitele dobrovolně splnil alespoň dodatečně, a věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit ze zadržované věci, jestliže dlužník ani dodatečně svůj dluh dobrovolně nesplní. Nesplní-li dlužník svou povinnost ani dodatečně, může se věřitel uspokojit ze zadržované věci, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady z majetku (z jiného majetku) dlužníka. Zadržovaná věc může být prodána (jinak zpeněžena) na návrh věřitele v nedobrovolné veřejné dražbě prováděné podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách (ve znění pozdějších předpisů), nebo při soudním výkonu rozhodnutí anebo v exekuci prováděné podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (ve znění pozdějších předpisů); při soudním výkonu rozhodnutí a v exekuci má věřitel oprávněný ze zadržovacího práva vždy (i kdyby tato řízení byla zahájena na návrh jiného věřitele) právo na přednostní uspokojení z výtěžku prodeje nebo jiného zpeněžení věci před jiným věřitelem, a to i zástavním věřitelem (srov. § 331a odst. 1 o. s. ř., § 69 exekučního řádu, § 179 obč. zák.). Zadržovací právo je právem subsidiárním a akcesorickým. Subsidiarita zadržovacího práva vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení pohledávky věřitele, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna ani dodatečně a nezanikla-li jiným způsobem. Akcesorickým je zadržovací právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění slouží, a že dochází k jeho zániku rovněž v případě, že zanikla zajištěná pohledávka (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. [21 Cdo 2265/2005](#), jenž je veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Je-li věřitel oprávněný ze zadržovacího práva v úpadku, podléhá zadržovaná věc soupisu jako majetek ve smyslu § 205 odst. 4 insolvenčního zákona, jelikož (vzhledem k tomu, co bylo na dané téma řečeno v předchozím odstavci), jde o majetek, jenž může plnit ve vztahu k pohledávkám takového věřitele uhrazovací funkci. Spor o příslušnost takového majetku k majetkové podstatě věřitele oprávněného ze zadržovacího práva se pak vede jako spor o jeho vyloučení ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (věřitele oprávněného ze zadržovacího práva) ve smyslu ustanovení § 225 insolvenčního zákona.

Je-li (jako v tomto případě) v průběhu insolvenčního řízení prohlášen konkurs na majetek věřitele oprávněného ze zadržovacího práva a probíhá-li v době prohlášení konkursu (jako v tomto případě) spor o existenci zadržovacího práva formou vindikační žaloby, kterou se vlastník zadržované movité věci domáhá jejího vydání po tom, kdo mu ji zadržuje, nastává ve vztahu k tomuto sporu účinek přerušování řízení předjímaný ustanovením § 263 odst. 1 insolvenčního zákona (jde o spor o právech a povinnostech, která se týkají majetkové podstaty).

Vzhledem k ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona nelze v takto přerušovaném řízení po dobu trvání účinků konkursu vůbec pokračovat, neboť spor o vydání věci má v insolvenčních poměrech charakter sporu o vyloučení věci ze soupisu majetkové podstaty dlužníka.

Odvolací soud tedy účinky prohlášení konkursu na majetek žalovaného, k němuž došlo 7. 10. 2008, vyhodnotil nesprávně.

Nejvyšší soud pak v souladu s výše uvedeným vyrozuměl účastníky řízení o přerušování řízení a o tom,

že po dobu trvání konkursu nelze v řízení pokračovat (první výrok tohoto usnesení), jakož i o tom, u kterého soudu bude (pro účely případného nahlížení a zpracování došlých podání) po dobu přerušení řízení uložen procesní spis (druhý výrok tohoto usnesení).

Současně Nejvyšší soud vyrozuměl účastníky řízení (třetí výrok tohoto usnesení) o tom, že prohlášením konkursu na majetek žalovaného (dlužníka) zanikla (v intencích § 252 odst. 1 insolvenčního zákona) plná moc (ze dne 4. 7. 2006) udělená dlužníkem (žalovaným) v této věci advokátu Mgr. M. B., jakož i o tom, že doručení dovoláním napadeného rozsudku dovolacího soudu z 19. 2. 2009, provedené v době přerušení řízení, je neúčinné (bude je nutné opakovat poté, co pominou účinky přerušení řízení) a napadený rozsudek dosud není v právní moci (srov. § 263 odst. 4, větu druhou a třetí, insolvenčního zákona).